

ÜNİVERSİTEDE ÖĞRETİMİN GELİŞTİRİLMESİ ETKİNLİKLERİNİN BAŞLATILMASI VE YÜRÜTÜLMESİ

Dr. Mahmut TANDOĞAN

A. Proje veya Sistem Geliştirme Çalışması

Son yıllarda kapsamı geniş olan öğretim teknolojisi alanından kaynaklanarak hızla gelişen yeni bir alan var: öğretimin geliştirilmesi. Öğretimin geliştirilmesi çeşitli şekillerde tanımlanmaktadır. Ancak bu tanımların hemen hepsi, öğretimin geliştirilmesini, çeşitli eğitim ortamlarında öğrenmenin ve öğretimin etki ve veriminin artırılmasına yönelik sistematik bir süreç olarak betimlemektedir (Lowe ve Schwen 1975).

Üniversitede, öğrenme ve öğretimin niteliğinin yükseltilmesi ve veriminin artırılması için belirli olanaklara ve kuruluşlara gereksinim vardır. Öğretimin geliştirilmesine ilişkin etkinlik ve hizmetlerin üniversite ortamında başlatılması için, ilk yapılacak iş, önceliklerin saptanması, konuya ilişkin işlemlerin öncelik sırasına konmasıdır.

Öğretim etkinliklerinin üniversitede geliştirilemesi işi, bir "proje" veya bir "sistem geliştirme" çalışması olarak ele alınabilir.

Bu proje veya sistem geliştirme çalışmasının dört aşaması bulunmaktadır.

1. Projenin - sistemin tanımlanması aşaması,
2. Proje - sistemin tasarlanması aşaması,
3. Projenin - sistemin kurulması, yerleştirilmesi aşaması,
4. Projenin - sistemin uygulamaya konması aşaması.

1. Projenin Tanımlanması Aşaması

Bu aşamada projenin alanı ve amaçları ile projenin tasarlanması için bir zaman çizelgesi ve projenin tasarımında görev alacak

ÜNİVERSİTEDE ÖĞRETİMİN GELİŞTİRİLMESİ VE YÜRÜTÜLMESİ

bir "proje ekibi" belirlenmektedir. Projenin-sistemin tanımlanması aşamasının önemli kesimlerinden biri, proje için uygun yönetim personelinin oluşturulmasıdır.

Projenin tanımlanması aşaması aşağıdaki işlemlerin yapılmasını içermektedir.

- a) Projenin amaçlarının ve alanının belirlenmesi-tanımlanması,
- b) Proje tasarım ekibinin tanımlanması-belirlenmesi ve bir tasarım zaman çizelgesinin geliştirilmesi,
- c) Proje yönetim personelinin belirlenmesi.

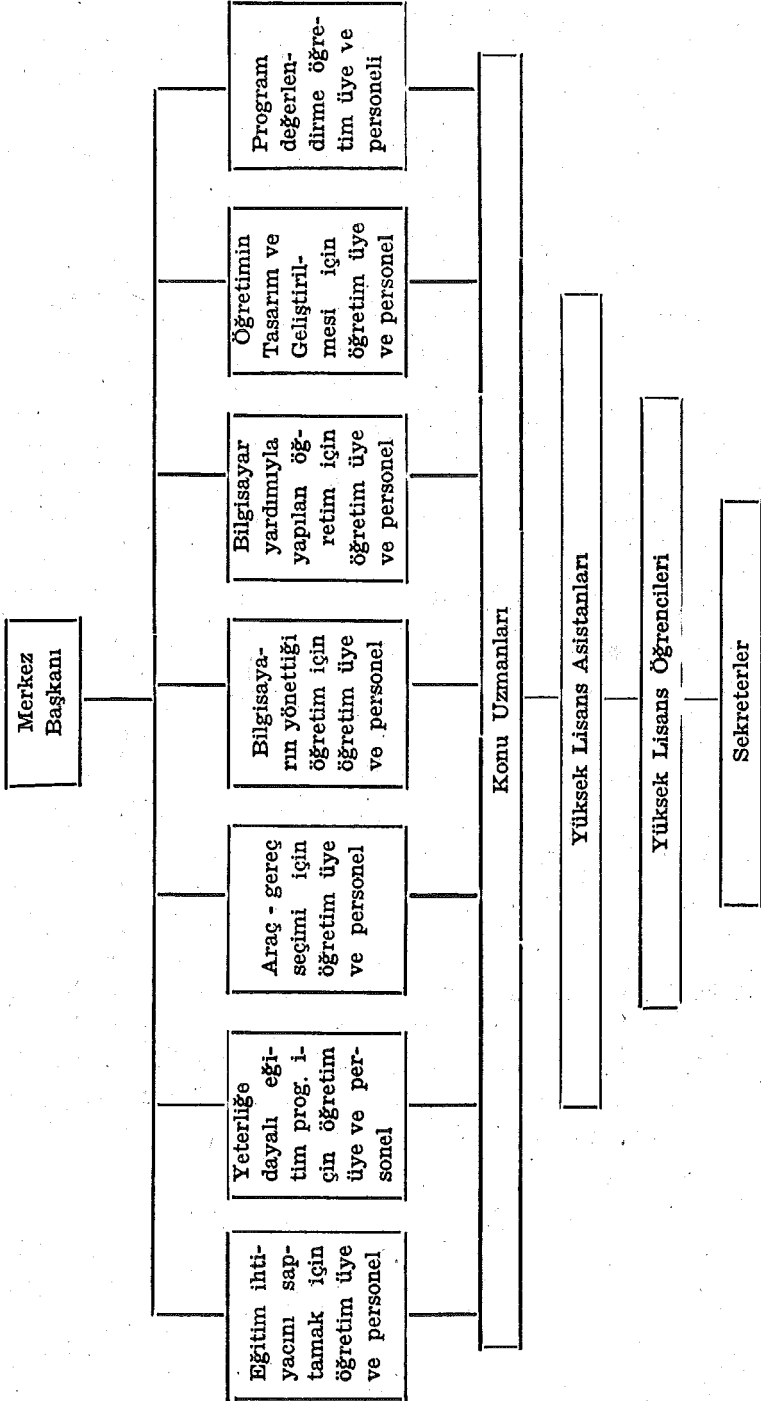
2. Projenin Tasarımlanması Aşaması

Bu aşamanın amacı projenin-sistemin dikkatle tasarımılanmış bir planını hazırlamak ve bu amaçla öğretimin tasarımı kuruluşlarını oluşturmaktır.

Bu aşama aşağıdaki alt kısımları içermektedir (Rosenthal 1976)

- a). Sistem için gerekli olan araç-gereçlerin tasarımılanması, seçimi veya yapımı,
- b) Mevcut araç-gereçlerin öğretimin tasarımılanması amacıyla kullanılması veya bu amaçla kullanılmak üzere dönüştürülmeleri,
- c) Hardware (bilgisayar ve diğer öğretim araçlarının) in belirlenmesi, tanımlanması,
- d) Software (bilgisayar programları v.s.) nin tanımlanması, belirlenmesi,
- e) Öğretimin tasarımılanması ve geliştirilmesi kuruluşlarında çalışacak öğretim personeli, memur ve diğer personelin (konu uzmanları, bilgisayar programcıları, yüksek lisans asistanları, yüksek lisans öğrencileri, sekreterlik hizmetlerini yürütecek personel ve diğer personelin) belirlenmesi.

Florida Devlet Üniversitesinde ki çabalardan esinlenilerek geliştirilen, bir üniversitede kurulacak Öğretimin Geliştirilmesi Merkezi için esas alınabilecek, bir model kuruluş şeması aşağıda Şekil 1 de önerilmiştir.



ŞEKL 1

ÜNİVERSİTEDE ÖĞRETİMİN GELİŞTİRİLMESİ VE YÜRÜTÜLMESİ

Projenin tasarımı aşamasında, öğretim hizmetinin geliştirilmesi için gerekli olan ön-tasarım etkinlikleri ve buna ilişkin işlemler ele alınmaktadır.

3. Projenin-sistemin Kurulması, Yerleştirilmesi Aşaması

Bu aşama, üniversitede öğretim hizmetinin geliştirilmesi etkinliklerinin başlatılması işlemlerinde son aşamadır. Çünkü, bu aşama sonucunda oluşan öğretimin geliştirilmesi kuruluşlarının, normal çevre koşullarında-üniversite bünyesinde, çevredeki eğitim kuruluşlarındaki ve üniversitedeki öğretim etkinliklerini geliştirmesi olanaklı olmaktadır.

Projenin kurulması, yerleştirilmesi aşaması aşağıdaki etkinlikleri içermektedir.

- a) Projeye ilişkin bina ve diğer donanımın son kontrollerinin yapılması,
- b) Bilgisayar programlarının niteliklerinin detaylı olarak belirlenmesi, gözden geçirilmesi,
- c) Araç-gereçlerin satın alınması,
- d) Araç-gereçlerin monte edilmesi, yerleştirilmesi,
- e) Personelin yetiştirilmesi ve yönlendirilmesi,
- f) Çevrenin-üniversitenin yeni kuruluşu, sistemi kabullenmesini sağlama.

Bu aşamada öğretimin geliştirilmesine ilişkin kuruluşlar, çalışmaya hazır olup olmadıklarının anlaşılması için son bir defa kontrol edilmekte, bilgisayar ve diğer araç ve gereçler satın alınmakta ve yerleştirilmektedir. Gerekli görülürse personel, yetiştirme programlarından geçirilmekte ve bu amaçla hizmet-içi eğitim programları geliştirilmekte ve uygulanmaktadır. Bilgisayar programlarının detaylı olarak belirlenmesi ve gözden geçirilmesi, ayrıca, üniversite ortamının ve çevrenin kurulan yeni sistemi benimsemesini sağlamak önem taşımaktadır. Bunu sağlamak kolay bir iş değildir. Merrill ve diğerlerinin belirttiği gibi bu, çaba, sabır ve zaman isteyen bir uğraştır (Merrill ve diğerleri 1974, 1975).

4. Projenin - Sistemin Uygulamaya Konması Aşaması

Bu aşamada yeni kurulan sistem gerçek çevre koşullarında çalışmaya başlamaktadır. Sistemdeki insan unsuru- her türlü personelin

birbiri ile uyumlu bir iletişim sağlaması, makina ve diğer araç gereçlerle insan unsuru arasında öğretimin geliştirilmesine yönelik bir etkileşimin sağlanması esastır. Bu iletişim ve etkileşim proje ko-ordinatörleri ve ekip çalışması yöntemi aracılığıyla sağlanmakta ve sistemdeki tıkanmalar ve sorunlar problem çözme yöntemi ve sistemler yaklaşımı uygulanarak giderilmektedir.

B. Öğretimin Geliştirilmesine İlişkin Üç Örnek (Yaklaşım)

Bu incelemede açıklanan öğretimin geliştirilmesine proje yaklaşımı ile bir karşılaştırma yapmak amacıyla, aşağıda bu konuya ilişkin üç ayrı yaklaşım özet olarak verilmiştir.

I. Yaklaşım

Bu yaklaşım Rosenthal'e ait olup öğretim etkinliklerinde bilgisayara büyük bir yer vermektedir.

Yaklaşımın ana hatlarını şöyle sıralayabiliriz. (Rosenthal 1976).

I. Projenin Anahatlarının Dökümü

A. Projenin Gözden geçirilmesi

1. Müşteri ile iletişim
2. Çevre ile iletişim
 - a. Müşteri
 - b. Geliştirme

B. Beklentiler

1. Kurumsal yönden
2. Müşteri yönünden
3. Bölümler yönünden
4. Öğretimin Geliştirilmesi takımları yönünden
 - a. Gurup
 - b. Personel

II. Proje Planı

A. Genel ve Özel Amaçlar

1. Verim
2. Süreç
3. Sonuç

B. Modelin İşlevleri

ÜNİVERSİTEDE ÖĞRETİMİN GELİŞTİRİLMESİ VE YÜRÜTÜLMESİ

C. Projenin Detaylı nitelikleri

1. Proje taslağı
2. Personel
3. Bütçenin Dökümü
4. Gerekli Birimler-kuruluşlar
5. Verim- Pilot uygulamalar

III. Değerlendirme Planı

- A. Öğretim Geliştirilmesi ve Süreç Değerlendirmesi
- B. Sonuç Değerlendirmesi

IV. Bütçe

- A. Talepler ve Bütçe Raporları
- B. Bütçe Tutanakları

V. Proje Tutanakları

VI. Raporlar

VII. Ekler

VIII. Alan İncelemesi

II. Yaklaşım

Bu yaklaşım Michigan Devlet Üniversitesinde uygulanan öğretimin geliştirilmesi yaklaşımıdır.

Bu yaklaşımın işlevleri şöylece ifade edilebilir.

1. Müfredat programı, öğrenme ve öğretim süreci, öğretim personeli ve mali ve fiziksel kaynaklara ilişkin sorunları tanımlamak,
2. Tanımlanan sorunlara çözüm getirecek araştırmaları yapmak ve bu tür araştırmaları desteklemek,

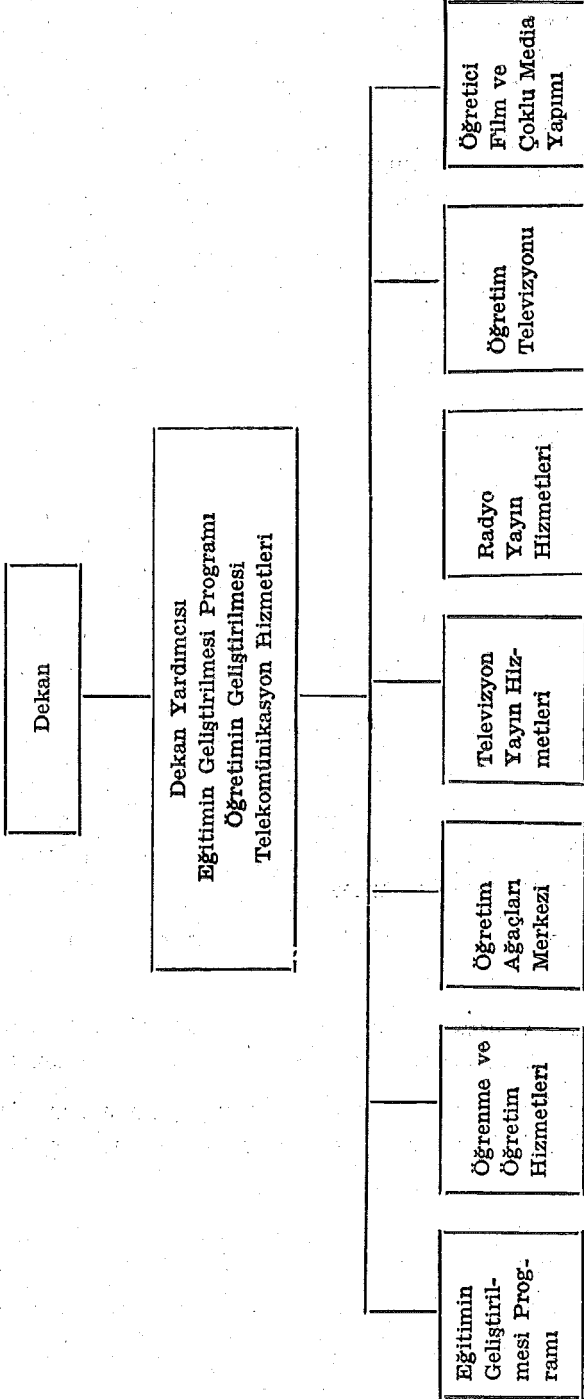
3..Lisans programlarının niteliğini ve yeterliğini artıracak çalışma ve projeleri üstlenmek,

4. Öğrenme ve öğretimde yeni ilke ve yöntemleri denemeye ilgi duyan guruplara hizmet götürmek ve bu grupları desteklemek,

5. Öğretim elemanları ve üniversite yönetimince sorunların çözümüne ilişkin olarak kabul edilmiş çözüm yollarının uygulanmasını kolaylaştırmak,

6. Araştırma, deneme ve uygulamada kaydedilen ilerlemeleri belirlemek ve bu konuda iletişim sağlamak,

Michigan Devlet Üniversitesi Öğretimin Geliştirilmesi Merkezinin organizasyon şeması aşağıda şekil 2 de gösterilmiştir.⁵



ŞEKİL 2

III. Yaklaşım (Lewin (1970))

Bu yaklaşım öğrenme ve öğretimde bilgisayarlardan büyük ölçüde yararlanmaktadır. Değerlendirmeye dayalı bilgisayarla öğrenme yaklaşımı olarak nitelenebilecek bu yaklaşım, aynı zamanda bir proje yaklaşımıdır ve aşağıdaki öğeleri içerir.

1. Deneme
2. Becerilerin tekrarı
3. Yazarın Kontrolünde Özel Ders Yöntemi
4. Tanılama ve Ölçme
5. Diyalog Şeklinde özel Ders
6. Simülasyon
7. Oyun Oynama
8. Bliğin Tekrar Elde Edilmesi ve İşleme Konması
9. Hesaplama
10. Problem Çözme
11. Model Oluşturma (Sürece İlişkin)
12. Grafik Oluşturma

Örnek olarak verilen üç yaklaşımı bu çalışmada önerilen Proje veya Sistem Geliştirme Yaklaşımı ile karşılaştırdığımızda, her modelin süreç, son ürün, organizasyon ve üniversite içinde hizmet götürdüğü birimler açısından farklılık gösterdiğini görmekteyiz.

Birinci model veya yaklaşım, öğretim etkinliklerinin geliştirilmesini detaylı olarak ele almaktadır. Bu yaklaşım görüleceği üzere daha genel bir yaklaşımdır. İkinci yaklaşım daha çok lisans düzeyine katkıda bulunmak ve bu düzeyde öğretimi geliştirmek amacı ile tasarlanmış bir yaklaşımdır. Üçüncü model ise öğretimde daha çok bilgisayarlardan yararlanmanın amaçlandığı bir uygulama özelliği taşımaktadır. Bu çalışmada önerilen model ise bir üniversite ve onun çevresindeki eğitim kurumlarında öğretime ilişkin sorunlara çözümler getirmeyi amaçlamakta ve üniversitedeki her öğretim aşamasında (lisans, lisans üstü ve doktora gibi) öğretimin niteliğinin iyileştirilmesini sağlamaya çalışmaktadır.

Dr. Mahmut TANDOĞAN

K A Y N A K Ç A

1. Lowe J. Albert, Schwen M. Thomas, The Documentation of Instructional Development. JJournal of Educational Technology, June 1975.
2. Rosenthal E. Lowerence, A Model of Implementation of Computer Based Instructional Systems. Journal of Educational Teçhnology, Feb. 1976.
3. Merril R. John, Towle J. Nelson, Merril E. Paul, Florida's Effort Using Plato, Center for Educational Design, Florida State University, April 1975.
4. Management of The Center for Educational Design, Florida Department of Education, Office of Research and Development, Florida State University, Center for Educational Design, Nov. 27, 1974.
5. Educational Development at Michigan State University, Report 7, Prepared and Distributed by Office of Education, Development Program, Michigan State University, Spring 1975.
6. Lewin E. Roger, Computers in Instruction, Their Future for Higher Education, Proceeding of a Conference held Oct. 1970, National Science Foundation and Cornegie Commission on Higher Education.